

FORSKNINGS- RAPPORTERING I SVENSK PRESS EN PILOTSTUDIE

Hur ser egentligen den svenska medierapporteringen av forskning ut? I en pilotstudie har **Vetenskap & Allmänhet, VA**, tillsammans med **SOM-institutet** vid Göteborgs universitet undersökt hur svenska tryckta medier rapporterar om forskning. Pilotstudien är en del av den större studien **Fusk och förtroende – en studie av medierapportering om forskningsfusk och förtroendet för forskning** (VA-rapport 2014:3) som finns att ladda ner på www.v-a.se. Här presenteras pilotstudien i sammanfattad och uppdaterad form.

Vetenskap & Allmänhet

BAKGRUND

Den svenska allmänheten har högt förtroende för forskning. Svensk forskning har också på senare år fått ökade resurser genom förstärkningar i flera forsknings- och innovationspropositioner. Sedan 2002 har Vetenskap & Allmänhet, VA, tillsammans med SOM-institutet vid Göteborgs universitet, gjort årliga mätningar av allmänhetens förtroende för forskare och forskning. Mätningarna har visat på ett samband mellan allmänhetens förtroende för forskning och viljan att satsa pengar på forskning. För att svenska folket även fortsättningsvis ska vilja stödja stora offentliga investeringar i forskning är sannolikt ett fortsatt högt förtroende viktigt.

Inom ramen för en större studie om ett eventuellt samband mellan svenska medias rapportering av forskningsfusk och ett minskat förtroende för forskning och forskare hos allmänheten (se VA-rapport 2014:3)¹ har vi gjort en mindre pilotundersökning av forskningsrapporteringen i svenska tryckta nyhetsmedier under september månad 2002–2013.² Under hösten 2015 har vi uppdaterat resultaten i undersökningen med siffror för september månad 2014 och 2015.

FORSKNINGSRAPPORTERING I DAGSPRESS

Den uppdaterade pilotundersökningen består av en systematisk innehållsanalys av medie-rapporteringen om forskning under september

månad år 2002–2015. I undersökningen har vi utgått från tryckta nyhetsmedier som når ut till en stor del av den svenska befolkningen: *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Göteborgs-Posten*, *Sydsvenskan* och *Aftonbladet*.³ Tidningarnas nyhetsartiklar, analyser, ledarartiklar och debattartiklar – totalt 405 texter – har kodats och analyserats med avseende på innehåll och struktur.

Artiklarnas omfång

Knappt två tredjedelar (60 procent) av de publicerade artiklarna är av det kortare slaget (kortare notiser eller små artiklar), medan 40 procent består av stora eller medelstora artiklar. Mönstret liknar det som gäller för samhällsbevakningen generellt i svenska dagstidningar, enligt en studie från 2013.⁴

Bevakade forskningsområden

I svensk tryckt press dominerar rapportering om medicinsk forskning, följt av rapportering om forskning inom samhällsvetenskap. Tillsammans står dessa forskningsområden för mer än hälften av den totala medie-rapporteringen. Hur den generella forskningsrapporteringen fördelar sig per forskningsområde framgår av figuren på nästa sida.

Innehåll

Till 80 procent består rapporteringen av renodlade nyhetsartiklar. Knappt hälften av den totala rapporteringen är av problematiserande natur. En dryg tredjedel består av neutrala artiklar, men det förekommer även rapportering i positiva ordalag, till exempel om tilldelade

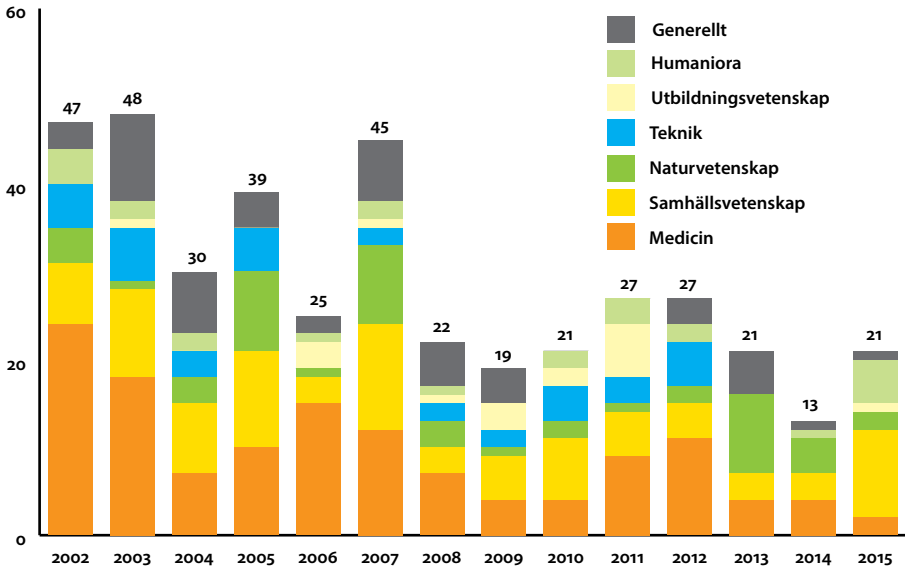
1 Fusk och förtroende – en studie av medierapportering om forskningsfusk och förtroendet för forskning.

2 September månad har valts som datainsamlingsperiod, då den sammanfaller med fältperioden för den årliga SOM-undersökningen. Då ett av huvudsyftena med den större studien har varit att sätta medie-rapportering om forskningsfusk i samband med förtroendesiffror för forskning, har det varit naturligt att analysera medierapporteringen från den period som rimligen finns närmast till hands i människors minne då de besvarar frågor om forskning i SOM-undersökningen.

3 I den större studien ingår även *Metro*, *Expressen*, *GT* och *Kvällsposten* samt *Rapports* huvudsändning kl. 19.30. Radio uteslöts ur studien av praktiska och kostnadsmissiga skäl.

4 Andersson, Ulrika (2013). *Från fullformat till tabloid*. Sundsvall: Demicom.

RAPPORTERINGENS FÖRDELNING PER FORSKNINGSMÅRÅDE, ANTAL ARTIKLAR I SEPTEMBER 2002–2015

forskningsanslag och forskning som bidrar till att lösa problem i samhället.

Nästan hälften av alla artiklar handlar om forskningsresultat av olika slag, medan 15 procent behandlar forskningspolitiska frågor. Lika mycket, 16 procent, handlar om utdelning av forskningsmedel. I knappt 40 procent av det analyserade materialet namnges ett svenskt lärosäte och bland lärosätena är det Lunds universitet, följt av Göteborgs universitet, som är vanligast förekommande. Den vanligaste huvudaktören, det vill säga den person som getts störst utrymme att uttala sig, är en professor. Det är förhållandevis sällsynt att finansören bakom forskningen omnämns; i 70 procent av artiklarna namnges inte forskningsfinansören.

FRÅGOR FÖR KOMMANDE STUDIER

Pilotstudien har gett upphov till flera intressanta spår att utforska vidare. Är det till

exempel så att svenska medier rapporterar allt mindre om forskning? Och vilken betydelse har olika forskningsområdens mediala synlighet för respektive områdes förtroendnivåer hos allmänheten? Samhällsvetenskaplig forskning åtnjuter till exempel långt ifrån samma höga förtroende som medicinsk forskning i den årliga SOM-undersökningen, trots att den i pilotundersökningen är näst mest förekommande bland de undersökta medierna. Fördjupade studier på en bredare uppsättning svenska nyhetsmedier behövs, för att få en bättre bild av hur forskning rapporteras i svenska massmedier och hur olika förtroendeskapande faktorer – såsom utbildningsnivå, mediekonsumtion, ålder och boendeort – samspelar. I projektet *Vetenskapen i Samhället* kommer VA och SOM-institutet under 2015–2017 göra flera kvalitativa och kvantitativa studier om samspellet forskning–media, för att undersöka dessa komplexa samband.

**VETENSKAP & ALLMÄNHET, VA,
ÄR EN IDEELL FÖRENING SOM
FRÄMJAR DIALOG OCH ÖPPENHET
MELLAN ALLMÄNHET OCH FORSKARE**

Vi arbetar för att åstadkomma samtal i nya former om forskning som engagerar. VA utvecklar också ny kunskap om relationerna forskning – samhälle genom opinionsundersökningar och studier. Medlemmar är ett 80-tal organisationer, myndigheter, företag och föreningar. Dessutom finns individuella medlemmar.

Vill du få information om VAs arbete med studier och förtroendemätningar? Välkommen att höra av dig till **Maria Lindholm**, chefsutredare VA: maria@v-a.se

Pilotstudien har genomförts av fil.dr **Ulrika Andersson** och är en del av forskningsprojektet **Vetenskapen i Samhället** som VA och SOM-institutet driver med stöd av **Riksbankens Jubileumsfond**. **Vetenskapsrådet** har möjliggjort uppdateringen som genomförts av **Anna Erwander**, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet, i samarbete med VAs chefsutredare **Maria Lindholm**. Hela studien finns att ladda ner på www.v-a.se

Twitter/Facebook/Instagram: **vetenskapollm**

Läs mer på www.v-a.se